

Grondnest van Slechtvalk *Falco peregrinus* op de Hoge Platen in 2006

Rene Beijersbergen

De Hoge Platen is een estuariene zand- en slikvlakte omgeven door de getijstromingen van de Westerschelde, gelegen nabij het mondingsgebied. Een klein gedeelte (60 ha van de 1800 ha bij laagwater) van het platengebied bevindt zich boven het niveau van springvloed (2.70 m + NAP). De laatste 25 jaar hebben zich hier jonge stuifduinen ontwikkeld met een oppervlakte van c. 4 ha en plaatselijk een hoogte van c. 4.25 m + NAP. In de luwte van de stuifduinen ontwikkelt zich een kwelder met in 2006 een oppervlakte van c. 20 ha. Plaatselijk over een lengte van 30 meter vindt er de laatste paar jaar in de winter duinafslag plaats en vertoont de duinvoet een steilrand. De Hoge Platen vormen een broedgebied voor onder meer kokmeeuwen, grote sterns, visdieven en dwergsterns en is in beheer bij de Stichting Het Zeeuwse Landschap.

In de wintermaanden is het platengebied al tientallen jaren het woongebied geweest van een of enkele Slechtvalken. Het aantal waarnemingen is sinds een jaar of vijf toegenomen. Deze ontwikkeling is vermoedelijk toe te schrijven aan de sinds die tijd in de omgeving nestelende koppels. Vooral vogelwerkgroepen zijn deze soort behulpzaam door het ophangen van nestkasten aan gevels, torens en schoorstenen van industriële complexen, zoals bij Vlissingen, Terneuzen, Sas van Gent en Doel. Slechtvalken blijken deze nestgelegenheid makkelijk te accepteren.

Vanaf 2004 werden voor het eerst ook in mei en juni herhaaldelijk jagende Slechtvalken boven de duintjes van de Hoge Platen gezien en tijdens broedvogelcontroles werden prooirestanten gevonden van visdief, grote stern en kokmeeuw. Kennelijk worden de prooien niet altijd meegenomen naar het nest, maar ook ter plaatse geconsumeerd.

Tijdens de broedvogelcontrole van 21 juni 2006 vlogen twee alarmerende Slechtvalken in cirkels boven de duintjes van de Hoge Platen. Een vluchtige inspectie leverde geen bewijs voor het nestelen op. Op 30 juni werden er opnieuw alarmerende vogels geconstateerd. Een gerichte zoektocht langs de afbrokkelende en tot anderhalve meter opgestoven duinrand had succes. De beheerder vond een pul van ongeveer 3 weken oud, te midden van een krans van prooiresten. Het nest was niet meer dan een kom van losse kweekhalmen, maar was nog goed herkenbaar en bevond zich op 30 cm van de afslagrand. Op 7 juli werd het jonge dier gedetermineerd als een mannetje en zijn de vleugelmaten (223 mm) en het gewicht (604 gram, zonder krop) opgenomen, en is de pul ook geringd. Op 13 juli hebben vogelwaarnemers kunnen constateren dat de pul bezig was met vlieg oefeningen. Terugrekenend zal het koppel Slechtvalken rond 3 mei met nestelen zijn begonnen.

Foto 1. Het nest gelegen aan de rand van een zandklijfe, temidden van vegetatie. Hoge Platen, 30 juni 2006 (Fred Schenk). *Location of the nest at Hoge Platen, 30 June 2006.*

Alle 35 prooiresten rond het nest zijn verzameld en gedetermineerd (7 en 20 juli): postduif *Columba livia* (17, waaronder 1 Britse, 2 Franse, 1 Duitse en 7 Nederlandse; leeftijden waren 5x eerste-, 2x tweede- en 4x derdejaars), spreeuw *Sturnus vulgaris* (1 adulte en 8 juveniele), tureluur *Tringa totanus* (3 adulte en 5 juveniele) en kluut *Avosetta recurvirostra* (1 pul van 3-6 dagen oud). Het dagelijkse gedrag van de adulte dieren was zeer onopvallend. Een van de oudervogels rustte veelal op een aangespoeld brok turf op de vlakke zandplaat en een paar honderd meter verwijderd van het nest. Een paar keer is geconstateerd dat een oudervogel (de andere?) in een snelle vlucht aanvloog met prooi uit zuidelijke richting, laag over de vaargeul, over het slik en het strand. Boven de nestplaats aangekomen hield de vogel de vlucht snel in, veerde kortstondig een paar meter op en verdween daarna in de strandkweekvegetatie. Het afvliegen is nooit gezien. In de directe omgeving nestelden zo'n 50 koppels visdieven en deze doorgaans alerte en agressieve sterns reageerden niet op het aan- en afvlieggedrag.

Het broedgeval heeft plaatsgevonden in een voor het publiek afgesloten natuurgebied. Toch lijken de vogels redelijk verdraagzaam ten aanzien van menselijke bedrijvigheid. Het broedsel vond plaats op een afstand van 800 m van de waterkant, waar op sommige dagen volop recreatie plaats vond. Ook op het water vond stille en lawaaijerige watersportrecreatie plaats, en in de vaargeul beroepsvaart en zandoverslag.

Voor zo ver bekend is het in Nederland de derde keer dat een Slechtvalk op de grond heeft gebroed. Beide eerdere broedgevallen vonden plaats op een van de Waddeneilanden, respectievelijk in 1926 en 1930 (Brouwer 1930). Het laatstgenoemde broedgeval is onder invloed van weersomstandigheden verongelukt. De nesthabitat en het leefgebied van de broedvogels op de Hoge Platen in 2006 vertonen overeenkomsten met de beschreven broedgevallen uit 1926 en 1930.

Op het Duitse Waddeneiland Trischen vond in 1999 voor het eerst het succesvol nestelen van Slechtvalken op de grond plaats, te midden van honderden zilverbreeuwen (Robitzky 2006). Daarna weer in 2000, 2001, 2002 en 2005. In 2003 en 2004 was er wel een broedpoging, maar ging het legsel verloren. Sinds 2003 huist er ook een koppel op Mellum, maar vanwege de strenge betredingsvoorschriften zijn van deze locatie geen gegevens bekend. In het waddengebied van Sleeswijk-Holstein wordt al sinds 1995 genesteld, met 9 broedparen in 2005. Het betreft hier meestal het nestelen in een kunstmatige nestgelegenheid.

Foto 2. Het jonge mannetje Slechtvalk, ongeveer 25 dagen oud, op de Hoge Platen, 30 juni 2006 (Fred Schenk). *The male chick, 25 days old, at Hoge Platen, 30 June 2006.*

Henk Castelijns heeft de prooien verzameld en gedetermineerd, en ook de pul geringd, gemeten en gewogen. Peter van Geneijgen hielp bij het op leeftijd brengen van het jong.

Summary

Beijersbergen R. 2007. Ground nesting Peregrine Falcon *Falco peregrinus* on the Hoge Platen in 2006. De Takkeling 15: 89-92.

In 2006, a pair of Peregrine Falcons *Falco peregrinus* successfully raised a chick in a ground nest on the Hoge Platen in the province of Zeeland. This sandbar and mudflat in the estuary of the Scheldt river is surrounded by tidal streams and covers some 1800 ha during low tide. During spring tide, a small part of 60 ha is not flooded. Some sand dunes have been formed in recent years, partly overgrown with vegetation. In this vegetation, close to a sand cliff, the nest was situated (Photo 1). It was found on 30 June, and held a single chick (Photo 2). The male chick was ringed on 7 July, when its wing length measured 223 mm (flattened and straightened) and its mass was 604 g (no crop). Its age was estimated at 32 days, and breeding was back-calculated to have started on 3 May. On 13 July, when 38 days old, it was observed wing-practising. Prey remains found in the vicinity of the nest (7 and 20 July) were from Racing Pigeons *Columba livia* (17, of which 1x Great Britain, 1x Germany, 2x France and 7x The Netherlands; ages were 5x first-year, 2x second-year and 4x third-year), 9 Starlings *Sturnus vulgaris* (1 adult, 8 juveniles), 8 Redshanks *Tringa totanus* (3 adults, 5 juveniles) and 1 Avocet *Avosetta recurvirostra* (small chick). The adult Peregrines were quite tolerant towards human disturbance, with recreation and other human activities some 800 m away on the water or along the shore. The adults approached the nest in a stealthy, low flight which did not even disturb the nearby nesting 50 Common Tern *Sterna hirundo* pairs.

The sandbar has been a wintering site of Peregrines for decades. In recent years, numbers have increased, presumably following the settlement of pairs in the vicinity. In The Netherlands, breeding on the ground has been recorded twice before, i.e. in 1926 and 1930 on Dutch Wadden Sea Islands. Since 1999, ground nesting is also recorded on the German Wadden Sea Island of Trischen.

Literatuur

Brouwer G.A. 1930. Een tweede geval van broeden van *Falco peregrinus* in Nederland. Ardea 19: 66-67.

Robitzky U. 2006. Jahresbericht AGW-SH 2005. Arbeitsgemeinschaft Wanderfalkenschutz 2005: 1-11.

Adres: Stichting Het Zeeuwse Landschap, Postbus 25, 4450 AA Heinkenszand.